

A negyedik rész négy fejezetre tagolódik, amelyek mérési eredményekről tájékoztatnak. Huszti Ilona, Fábíán Márta és Bárányné Komári Erzsébet egy longitudinális vizsgálat keretében fiatal kisebbségi magyarok nyelvtudását tesztelik két nyelvből. A harmadik osztályos gyerekek a horvátot hivatalos nyelvként, míg az angolt idegen nyelvként tanulják. A kutatók célja a kapcsolat feltárása a tanulók tesztbeli teljesítménye, valamint a tanítási módszerek és tartalmak között. A szekció további fejezetei a szókincstanulást tanulmányozzák. Orosz Andrea magyar nyelvtanulók szókincskének nagyságát vizsgálja hitelesített teszt segítségével angol nyelvből, az eredményeket pedig összehasonlíttja a tantervben kitűzött célokkal és más tanulmányok eredményeivel. Magdalena Szpotowicz lengyel kisgyermekek szókincsel-sajátítását elemezve a szótanulásra ható tényezőktől ad összegzést annak vizsgálata alapján, hogy hány szóra emlékeznek a tanulók egy-egy szekció után.

Az utolsó rész két fejezete egy-egy osztálytermi tanulmány. Jing Peng és Lili Zhang egy kínai nagyvárosban készített felvételt osztálytermi diskurzusról. A felvételek és az órai munka megfigyelése alapján arról számolnak be, hogy az angol nyelvet tanuló gyerekek milyen nagyságú és minőségű célnyelvnek vannak kitéve, és azt milyen mértékben és hogyan használják. A kötet záró tanulmányában Nagy Krisztina a gyerekek közötti innovatív pármunka segítségével tárja fel a nyelvválasztásra és készségfejlődésre utaló motívumokat. Megtudjuk, hogy a tanulók mit hisznek arról, miért tanulnak angolul, és az is kiderül, mi segíti és mi akadályozza idegen nyelvi fejlődésüket.

A kötet minden egyes fejezetét gazdag bibliográfia kíséri, amelyek körültekintően és megalapozottan támasztják alá a tanulmányok elméleti és gyakorlati részeit. A hivatkozások bőséges kiegészítő olvasmánnyal szolgálnak a szűkebb kutatási területek iránt érdeklődő olvasó számára. A tanulmánykötet a témák és a feldolgozási technikák választé-

kával átfogó betekintést kínál a kisgyermek-kori nyelvelsajátítás folyamatába, ezzel hasznos olvasmánya lehet tanároknak, egyetemi tanulmányaikat végzőknek, posztgraduális szinten tanulóknak, kutatóknak és a szakterület iránt érdeklődőknek egyaránt.

Hardi Judit

Tátrai Ildikó
JátSZÓTÁRs. Képes magyar értelmző szótár

Budapest: Akadémiai Kiadó,
2009. 300 p.

Az Akadémiai Kiadónál 2009 végén jelent meg Tátrai Ildikó gyermekeknek készült képes szótára. Az újonnan a könyvesboltokba kerülő, a 6–10 éves korosztálynak szánt értelmező szótár alkalmazkodik a XXI. század kihívásaihoz, így méltán lehet utóda az *Ablak-Zsiráf*-nak, amely az elmúlt évtizedek kedvelt képes gyermeklexikona volt. Nyugodtan mondhatjuk, hogy az új szótárnak minden esélye megvan arra, hogy az *Ablak-Zsiráf*-ot rövid időn belül visszaszorítsa, és átvegye helyét az alsó tagozatos olvasásórákon.

A *JátSZÓTÁRs* a többi értelmező szótárhoz hasonlóan épül fel. Követi azok logikáját, megtartja a betűrendet, a szómagyarázatokat nyelvi példákkal színesíti. A hagyományos szótáraktól az különbözteti meg, hogy speciálisan egy korosztálynak, az alsó tagozatos gyermekeknek készült. Ennek megfelelően nyelvezetében egyszerűbb, illusztrációit tekintve igényesebb és színesebb, mint elődei. Bizton állíthatjuk, hogy a megcélzott korosztály örömmel és haszonnal fogja forogtatni.

Az új szavakat minden esetben piros betűvel szedik. Ezt követően kék négyzetben római számok jelzik, ha egy szónak legalább két, eltérő szófajú jelentése van. A kék körben található arab számok pedig azt jelzik,

hogy a szónak több jelentése van, tehát a szó különböző magyarázatait adják meg. Ezzel is segíti a szótár, hogy a gyerekekben rögzüljön: vannak azonos alakú és vannak több jelentésű szavak. Ezáltal könnyebben tudatosul bennük, hogy vannak olyan szavai nyelvünknek, amelyek aktuális jelentésüket a szövegkörnyezetben nyerik el. A hangalak és jelentés kapcsolatának fenti jelölésén túl a szószerkeztani ismeretek elmélyülését, valamint az igekötők jelentés-megkülönböztető szerepének felismerését segíti elő, hogy a szavakban az igekötőket piros betűkkel jelöljük.

Közel 1700 szócikk értelmezését adja meg a szótár az *ábácé*-től a *zsűri*-ig. A szócikkek kiválasztásánál figyelemmel van a Nemzeti alaptanterv, az erre épülő kerettantervek, valamint az alsó tagozatosok számára készült tankönyvek által használt fogalmakra, de a hétköznapiokban használt kifejezések is helyet kapnak. A szócikkek felépítésére jellemző, hogy a fogalom magyarázatát követően két-három példamondat szerepel. Ezek sokszor a magyar irodalomból, a magyar kultúrkinccs köréből származnak, de gyakran találunk képzőművészeti vagy filmes példákat is. A szerző szándékai szerint bővíti és aktualizálja az alsósok általános szókincsét, érdekes és értékes szövegrészletek felhasználásával fejleszti az olvasási készséget. Olvasóit, használóit további kutatómunkára, olvasásra, zenehallgatásra, filmnézésre, a szabadidő hasznos eltöltésére ösztönzi. A legtöbb szócikknél találunk valami érdekességet, hasznos információt (pl. az e-mail címek felépítéséről), vagy egy-egy játékos feladatot (pl. Nézz utána, ki az írója a következő műveknek!). Ezek hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyerekek szókincsük fejlesztése közben az általános műveltség területén is fejlesszék magukat.

Az egyes kezdőbetűk alá besorolt szavak szócikkeit követően mindig találunk valamilyen gondolkodtató feladatot, érdekes információt a gyerekek által ismert emberekről,

élőlényekről. A kötet végén két keresztretjévény is található, melyekben minden egyes meghatározás a szótár egyik szócikkére utal. A retjévények lehetővé teszik, hogy akár a pedagógusok és a szülők, de akár a gyerekek egymásnak is hasonló feladatokat készítsenek, ezzel is elősegítve a játékos tanulást.

Kiemelendő a szerkesztőnek az a törekvése, hogy a kötet képanyagának kiválasztásakor kisgyerekek bevonásával döntsön. Ezzel szinte garantálja, hogy a megcélzott korosztály érdeklődése ne lankadjon a szótár lapozgatása közben. A képeket gondosan válogatták ki, így szép, az olvasó számára jól értelmezhető illusztrációk segítik a szavak jelentésének megértését.

Összességében elmondhatjuk, hogy Tátrai Ildikó szótára a XXI. század elvárásainak megfelelően, a kompetenciafejlesztés jegyében az iskolai anyanyelvoktatás egyik segédkönyve lehet. Minden tekintetben megfelel annak az elvárásnak, hogy a kisiskolások szótárhasználati képességét fejlessze, továbbá segítséget nyújtson a szövegértési kompetencia sikeres fejlesztéséhez. Hasznos segítőtárs lehet az anyanyelvi nevelés fejlesztésének elkötelezett pedagógusok, tanítók számára. A szótár kiindulópontot jelenthet a felső tagozatos pedagógusoknak is, hiszen a feldolgozott szócikkek már az alsó tagozat végén a gyerekek aktív szókincsének a részeként kezelhetők. Tátrai Ildikó enciklopédikus igényű műve nem hiányozhat egyetlen alsó tagozatos osztályteremből sem, de az iskolai könyvtárak polcain is elérhetővé kell tenni őket.

Joggal remélhetjük, hogy a *JátSZÓTÁR*s rövid időn belül nemcsak a gyermekkönyvtárak és az iskolai könyvtárak polcain lesz elérhető, hanem minden kisiskolás gyermek könyvespolcáról is leemelhető lesz.

Paksi László